

MGR KATARZYNA GOYKE

Uniwersytet Szczeciński
Wydział Zarządzania i Ekonomiki Usług
e-mail: katarzyna.goyke@gmail.com

ULGA NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZO-ROZWOJOWĄ JAKO PODATKOWA ZACHĘTA DO PONOSZENIA NAKŁADÓW W OBSZARZE B+R

Słowa kluczowe: działalność badawczo-rozwojowa, podatek dochodowy, przedsiębiorstwo, ulga podatkowa na działalność badawczo-rozwojową

Abstrakt. Innowacje i zachodzący wraz z nimi rozwój przedsiębiorstw w ostatnim czasie są kluczowym aspektem charakteryzującym współczesny sektor przedsiębiorstw. Przedsiębiorcy mają zaś świadomość coraz większego znaczenia lokowania kapitału w nowoczesne rozwiązania, ulepszania własnych produktów lub świadczonych usług oraz podnoszenia standardów prowadzonej działalności. Polski rząd, chcąc skłonić przedsiębiorstwa do inwestowania w nowe technologie i rozwój działalności, już od kilku lat zachęca przedsiębiorców do dokonywania wydatków na rzecz prac badawczo-rozwojowych (B+R) za pomocą podatkowej ulgi na działalność badawczo-rozwojową. Celem niniejszego artykułu jest zaprezentowanie zmian w przepisach podatkowych dotyczących ulgi na działalność badawczo-rozwojową na przestrzeni ostatnich lat oraz sprawdzenie na podstawie danych GUS, czy stopniowe zwiększanie ulgi podatkowej na tego typu wydatki wpłynęło na zwiększanie nakładów przedsiębiorstw na działalność badawczo-rozwojową. W pierwszej części artykułu opisano istotę działalności badawczo-rozwojowej. W drugiej omówiono przepisy podatkowe dotyczące ulgi na działalność badawczo-rozwojową obowiązujące w ostatnich latach. W trzeciej części zaprezentowano, jak kształtowały się nakłady wewnętrzne przedsiębiorstw na działalność badawczo-rozwojową według danych GUS na przestrzeni ostatnich kilku lat oraz przeanalizowano, czy wraz ze wzrostem ulg podatkowych z zakresu B+R wzrastały nakłady przedsiębiorstw w tym obszarze.

Relief for research and development as a tax incentive to incur expenditures on R & D area

Key words: research and development, income tax, enterprise, tax relief for research and development

Abstract. Innovations and the ongoing development of enterprises are a key aspect characterizing the modern enterprise sector. Entrepreneurs are aware of the importance of investments in modern solutions, improvement of own products or services and raising the

standards of conducted activity. The Polish government, wanting to stimulate enterprises to invest in new technologies and business development, has been encouraging entrepreneurs to make expenditures for research and development works by means of tax relief for research and development activities for several years. The aim of this article is to present changes in tax regulations regarding the relief for research and development activities over the last years and to check, based on the Central Statistical Office data, whether gradual increase of tax relief for this type of expenditure affected increasing the expenditures of enterprises for research and development. The first part of the article describes the essence of research and development activity. The second one discusses tax regulations concerning the relief for research and development activities in force in recent years. The third part presents the internal expenditures of enterprises on research and development activities according to the data of the CSO over the past few years, and analyzed whether, together with the increase in tax allowances in the field of R & D, the expenditures of enterprises in this area increased.

Wprowadzenie

Ostatnie lata wykazują coraz większą zależność pomiędzy działalnością innowacyjną a działalnością gospodarczą przedsiębiorstw, a to dlatego, że aby utrzymać się na rynku, przedsiębiorstwo musi stale się rozwijać i dostosowywać do rosnących wymagań konsumentów. Innowacja jest głównym czynnikiem napędzającym produktywność i ma kluczowe znaczenie dla wzrostu gospodarki (Crepsi, Pianta, 2008). Niejednokrotnie podmioty gospodarcze decydują się więc na prace rozwojowe prowadzone w obrębie własnej działalności. Dodatkowo państwo zachęca przedsiębiorców do ponoszenia nakładów na działalność badawczo-rozwojową poprzez ulgę podatkową, to jest kwotę stanowiącą część poniesionych wydatków, możliwą do odliczenia od podstawy opodatkowania. Działania władz państwa w celu pobudzenia podmiotów gospodarczych do prowadzenia działań w obszarze badawczo-rozwojowym z roku na rok są coraz bardziej widoczne. Celem niniejszego artykułu jest zaprezentowanie zmian w przepisach podatkowych dotyczących ulgi na działalność badawczo-rozwojową na przestrzeni ostatnich lat oraz sprawdzenie na podstawie danych GUS, czy stopniowe zwiększanie ulgi podatkowej na tego typu wydatki wpłynęło na zwiększanie nakładów przedsiębiorstw na działalność badawczo-rozwojową.

Ułga na działalność badawczo-rozwojową w polskim prawie podatkowym pojawiła się w obecnym kształcie po raz pierwszy w 2016 roku, jednak w latach wcześniejszych funkcjonowała tak zwana ulga technologiczna, która również nierozzerwalnie wiązała się z nakładami na badania i rozwój. Na przestrzeni ostatnich lat można zaobserwować rosnące preferencje podatkowe dla podmiotów

gospodarczych ponoszących wydatki w obszarze działań B+R. To skłoniło autorkę do postawienia hipotezy o następującej treści: Wraz ze wzrostem ulg podatkowych na działalność badawczo-rozwojową wzrastają nakłady w obszarze B+R w sektorze przedsiębiorstw. W niniejszym artykule zweryfikowano tę hipotezę badawczą za pomocą analizy przepisów podatkowych, dotyczących ulgi na działalność badawczo-rozwojową, oraz weryfikacji, ewaluacji i analizy komparatywnej danych GUS dotyczących badanych lat.

1. Działalność badawczo-rozwojowa

Działalność badawczo-rozwojowa jest elementem działalności innowacyjnej polegającej na opracowaniu i wdrożeniu innowacji poprzez uporządkowane działania na płaszczyźnie naukowej, technicznej, organizacyjnej, finansowej, zarządczej i komercyjnej (Stabryła, Małkus, 2014). Udoskonalanie czy też tworzenie nowych produktów, usług, technologii, procesów jest obecnie niezbędnym warunkiem rozwoju podmiotów gospodarczych. Wydatki na działalność badawczo-rozwojową, jak wykazują obecne już badania naukowe, wywierają wpływ na wzrost gospodarczy państw – w przypadku krajów wysoko rozwiniętych wpływ ten jest większy niż w przypadku państw rozwijających się, jednak niewątpliwie pomiędzy nakładami na B+R a wzrostem gospodarczym istnieje pozytywna korelacja (Akcali, Sismanoglu, 2015). Dodgson (2018) w swoim opracowaniu również przedstawia stanowisko mówiące o tym, że ekonomiczny standard życia w danym kraju zależy przede wszystkim od tego, w jaki sposób przemysł wykorzystuje technologie do poprawy konkurencyjności. Im więcej dobrych technologii, tym wyższa pozycja kraju na arenie międzynarodowej. Co warto zaznaczyć, także małe i średnie przedsiębiorstwa nie pozostają bez znaczenia. Stanowią one ważne źródło prac badawczo-rozwojowych i innowacji (Acs, Audretsch, 1990).

Z uwagi na wzrastające znaczenie innowacyjności w dobie współczesnej gospodarki w coraz większej liczbie przedsiębiorstw prowadzone są działania o charakterze badawczo-rozwojowym. Działalność badawczo-rozwojowa definiowana według GUS oznacza „systematycznie prowadzone prace twórcze, podjęte dla zwiększenia zasobu wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie, jak również dla znalezienia nowych zastosowań dla tej wiedzy” (GUS, 2018b, s. 1). W ramach działalności badawczo-rozwojowej mogą być prowadzone trzy rodzaje badań (GUS, 2018b):

- a) badania podstawowe – polegające na przeprowadzaniu eksperymentów lub pracach teoretycznych, których celem jest zdobycie nowej wiedzy w zakre-

się obserwowanych zjawisk (nie muszą być z góry ukierunkowane na ich praktyczne zastosowanie);

- b) badania przemysłowe (inaczej stosowane) – zajmujące się pozyskaniem nowej wiedzy i umiejętności potrzebnych do opracowywania nowych produktów, usług, procesów bądź też wprowadzenia znaczących ulepszeń do już istniejących produktów, usług, procesów; w szczególności do tego rodzaju badań zalicza się tworzenie elementów składowych złożonych systemów oraz prace nad technologią produkcji;
- c) prace rozwojowe – obejmujące nabywanie, łączenie i korzystanie z dostępnej już aktualnej wiedzy i rozwiązań z zakresu nauki, technologii oraz innej wiedzy dotyczącej produkcji, tworzenia, projektowania produktów, usług, procesów (nowych lub ulepszonych); do tego typu prac nie zalicza się okresowych zmian wprowadzanych do produktów, usług, procesów produkcyjnych, nawet jeśli przejawiają one charakter ulepszeń.

Powyższa klasyfikacja jest spójna z definicją działalności badawczo-rozwojowej, o której mowa w Prawie podatkowym (Ustawa 1992, art. 4a, pkt 26–28; Ustawa, 1991, art. 5a, pkt 38–40), przy czym w ustawach podatkowych oprócz badań podstawowych i przemysłowych jako odrębną kategorię wyszczególniono także badania stosowane, które w nomenklaturze GUS pojawiają się zamiennie obok badań przemysłowych.

Za jednostki prowadzące działalność badawczo-rozwojową uznaje się przede wszystkim (GUS, 2018):

- a) jednostki naukowe i badawczo-rozwojowe, których głównym rodzajem działalności jest prowadzenie prac B+R, na przykład placówki badawcze Polskiej Akademii Nauk, instytuty badawcze oraz jednostki prywatne, których działalność według Polskiej Klasyfikacji Działalności została sklasyfikowana do działu 72 *Badania naukowe i prace rozwojowe*;
- b) jednostki obsługi nauki, w tym między innymi: biblioteki, archiwa i stowarzyszenia naukowe;
- c) szkoły wyższe;
- d) jednostki rozwojowe, do których zalicza się podmioty, głównie przedsiębiorstwa przemysłowe, prowadzące we własnym zapleczu badawczo-rozwojowym prace rozwojowe obok swojej podstawowej działalności gospodarczej;
- e) pozostałe jednostki, na przykład szpitale, które oprócz swej podstawowej działalności prowadzą także prace badawczo-rozwojowe.

W niniejszym artykule skupiono się na działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw określanych przez GUS mianem jednostek rozwojowych, czyli tych

podmiotów gospodarczych, które oprócz swojej podstawowej działalności gospodarczej prowadzą również prace rozwojowe.

2. Podatkowe uregulowania w zakresie ulgi na działalność badawczo-rozwojową

Ogół podatków funkcjonujący w danym kraju, w wyznaczonym przedziale czasowym, określany jest mianem systemu podatkowego (Wolański, 2009). W Polsce podstawą nakładania podatków jest art. 217 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, zaś ogólne prawo podatkowe, jak i związane z nim obowiązki oraz procedury reguluje Ordynacja podatkowa (Ustawa, 1997). Oprócz tego funkcjonują ustawy szczegółowe, poświęcone konstrukcjom poszczególnych rodzajów podatków. Konstrukcja podatku opisuje przedmiot opodatkowania, podmiot opodatkowania, podstawę opodatkowania, stawki podatku oraz ulgi podatkowe, zwwyżki, zwolnienia i wyłączenia z podatku (Dorozik, Stanielewicz, Walczak, 2008). Ulgi podatkowe obniżają podstawę opodatkowania, co skutkuje zmniejszeniem zobowiązania podatkowego podatnika (Dolata, 2013). Dzięki ulgom podatkowym podmiot zobowiązany do uiszczenia podatku osiąga korzyść majątkową w postaci zmniejszenia kwoty podatku do zapłaty.

2.1. Ulga na nabycie nowych technologii

Jednym z rodzajów ulg funkcjonujących od 2016 roku w podatkach dochodowych (od osób fizycznych i od osób prawnych) jest ulga na działalność badawczo-rozwojową. Wcześniej do końca 2015 roku funkcjonowała tak zwana ulga technologiczna, dzięki której podatnik, który poniósł wydatek na nabycie nowej technologii, mógł odliczyć tego rodzaju nakłady od dochodu do opodatkowania. Za nową technologię uważano wartość niematerialną i prawną w postaci wiedzy technologicznej, mającą zwykle formę wyników badań i prac rozwojowych umożliwiających wytwarzanie nowych lub ulepszonych produktów lub usług. Warunkiem koniecznym do uznania danych prac badawczo-rozwojowych za nową technologię było potwierdzenie przez niezależną od podatnika jednostkę naukową, że technologia ta nie jest wykorzystywana na świecie przez czas dłuższy niż 5 lat od jej wprowadzenia do ewidencji lub nabycia. Z kolei za nabycie nowej technologii uznawano umowne przeniesienie oraz korzystanie z praw do wiedzy technologicznej. Odliczenie od podstawy opodatkowania mogło wynosić maksymalnie 50% wydatków na nowe technologie (Kaźmierski, 2014).

2.2. Ulga na działalność badawczo-rozwojową (2016)

Z początkiem 2016 roku ulga na działalność badawczo-rozwojową zastąpiła dotychczas funkcjonującą ulgę na nabycie nowych technologii. Zdefiniowano w ustawach o podatkach dochodowych (PIT i CIT) pojęcia badań oraz prac rozwojowych. Nowa formuła ulgi polegała na pomniejszeniu podstawy opodatkowania o określony procent tak zwanych kosztów kwalifikowanych. Za koszty kwalifikowane uznawano (Ministerstwo Finansów, 2018a):

- a) wynagrodzenia oraz składki na ubezpieczenie społeczne pracowników zatrudnionych do realizacji prac B+R – wartość odliczenia wynosiła maksymalnie 30% tych kosztów;
- b) koszty nabycia materiałów i surowców wykorzystywanych do prowadzonych działań o charakterze badawczo-rozwojowym – 20% tych kosztów mogli odliczyć mikro-, mali i średni przedsiębiorcy; duże podmioty gospodarcze mogły odliczyć maksymalnie 10% wydatków na materiały i surowce;
- c) wydatki na ekspertyzy, opinie oraz innego typu usługi doradcze oraz koszty nabycia wyników badań naukowych realizowanych przez jednostki naukowe związane z prowadzonymi działaniami B+R – procentowa skala odliczeń taka sama jak w pkt b);
- d) opłaty za korzystanie z aparatury badawczo-naukowej, która była wykorzystywana wyłącznie na potrzeby prowadzonej działalności badawczo-rozwojowej, i korzystanie to nie wynikało z umowy zawartej z podmiotem powiązanym (np. spółką zależną) – procentowa skala odliczeń taka sama jak w pkt b);
- e) odpisy amortyzacyjne od środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych używanych do prowadzonych czynności z zakresu B+R, z wyjątkiem samochodów osobowych, budynków, budowli oraz lokali będących odrębną własnością – procentowa skala odliczeń taka sama jak w pkt b).

Aby podatnik mógł dokonać odliczenia, musiał wyodrębnić w prowadzonej ewidencji koszty poniesione na działalność badawczo-rozwojową, nie mógł jednocześnie korzystać z ulgi wynikającej z prowadzenia działalności w specjalnej strefie ekonomicznej oraz poniesione wydatki na działalność badawczo-rozwojową nie mogły być mu zwrócone w jakiegokolwiek formie (np. otrzymanej dotacji). Odliczenia dokonywano w rozliczeniu rocznym, wykazując w specjalnym załączniku (PIT-BR lub CIT-BR) wartość kosztów kwalifikowanych i kwotę odliczenia. Jeśli w danym roku podatkowym, w którym podatnik poniósł koszty na działalność B+R, osiągnął on stratę podatkową lub wysokość jego dochodu była niższa niż wartość przysługującego odliczenia, wówczas ulgę na działalność badawczo-rozwojową można było rozliczyć w 3 kolejnych latach.

2.3. Ulga na działalność badawczo-rozwojową (2017)

W 2017 roku ogólna formuła ulgi na działalność badawczo-rozwojową pozostała taka sama. Dodano jedną pozycję do kategorii kosztów kwalifikowanych oraz zwiększono wysokość możliwych odliczeń od dochodu. W katalogu kosztów kwalifikowanych wymienionych w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych (art. 18d, ust. 2) oraz ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych (art. 26e, ust. 2) oprócz tych, które obowiązywały w 2016 roku wymieniono dodatkowo koszty uzyskania i utrzymania patentu, wzoru użytkowego i wzoru przemysłowego pod warunkiem, że zostały poniesione przez mikro-, małego lub średniego przedsiębiorcę. Według znowelizowanych regulacji podatnik mógł odliczyć:

- a) 50% kosztów wynagrodzeń i składek na ubezpieczenie społeczne pracowników zatrudnionych do prac w zakresie B+R oraz 50% pozostałych wydatków kwalifikowanych, jeśli podatnik był mikro-, małym lub średnim przedsiębiorcą;
- b) 30% pozostałych kosztów kwalifikowanych, jeśli podatnik był dużym przedsiębiorcą.

W stosunku do przepisów z 2016 roku, w 2017 roku wydłużono okres rozliczenia ulgi na działalność badawczo-rozwojową w przypadku poniesienia straty podatkowej lub wysokości dochodu podatnika niższej niż wartość przysługującego odliczenia z 3 do 6 kolejno następujących po sobie lat. Ponadto w przypadku, gdy podatnik nie osiągnął dochodu, od którego mógłby dokonać odliczenia ulgi na działalność badawczo-rozwojową, uruchomiono mechanizm bezpośredniego zwrotu tych środków. Skorzystać z niego mogli podatnicy, którzy w 2017 roku rozpoczęli swoją działalność, oraz mikro-, mali i średni przedsiębiorcy, gdy był on ich drugim rokiem prowadzenia działalności gospodarczej. Oczywiście skorzystanie z możliwości otrzymania zwrotu bezpośredniego wydatków poniesionych na działalność badawczo-rozwojową wykluczało możliwość odliczenia tych kwot w ramach ulgi w kolejnych latach (Ministerstwo Finansów, 2018c).

2.4. Ulga na działalność badawczo-rozwojową (2018)

Rok 2018 przyniósł kolejne zmiany w zakresie ulgi na działalność badawczo-rozwojową – co należy podkreślić, po raz kolejny zmiany te okazały się bardzo korzystne dla podatników. Poszerzono katalog kosztów kwalifikowanych oraz zwiększono kwoty maksymalnych odliczeń, w szczególności w przypadku, gdy podatnik posiada status centrum badawczo-rozwojowego. W porównaniu do wersji ustaw z 2017 roku w kwestii kosztów kwalifikowanych:

- a) dodano zapis odnośnie do kosztów wynagrodzeń i składek na ubezpieczenie społeczne wskazujący, iż odliczeniu podlega część wynagrodzeń i składek pracowników przysługująca pracownikowi za prace badawczo-rozwojowe;
- b) zezwolono na odliczenie kosztów wynagrodzeń i składek na ubezpieczenie społeczne wynikających z umów-zleceń i umów o dzieło, na podstawie których świadczone prace na rzecz działalności B+R;
- c) dodano do kosztów kwalifikowanych wydatki na nabycie specjalistycznego sprzętu wykorzystywanego do działalności badawczo-rozwojowej, na przykład urządzeń pomiarowych czy naczyń i przyborów laboratoryjnych niesklasyfikowanych jako środki trwałe;
- d) doprecyzowano punkt o kosztach ekspertyz, opinii, usług doradczych – aby mogły podlegać odliczeniu, usługi te muszą być wyświadczone przez jednostkę naukową;
- e) w przypadku podmiotów mających status centrum badawczo-rozwojowego (w rozumieniu Ustawy, 2008) dodatkowo mogą one odliczyć:
  - koszty amortyzacji budynków, budowli i lokali wykorzystywanych do prowadzonej działalności badawczo-rozwojowej,
  - koszty ekspertyz, opinii i usług doradczych oraz badań wykonanych na potrzeby działalności B+R przez podmioty inne niż jednostki naukowe.

Limit odliczenia został podwyższony do:

- a) 100% dla podatników nieposiadających statusu centrum badawczo-rozwojowego;
- b) 150% dla jednostek mających status centrum badawczo-rozwojowego (z wyjątkiem kosztów patentów, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych poniesionych przez centra badawczo-rozwojowe będące dużymi przedsiębiorcami – dla tych podmiotów koszty te mogą być odliczone maksymalnie w 100%).

Zmieniono również zapis dotyczący korzystania z ulgi na działalność badawczo-rozwojową w przypadku prowadzenia działalności w specjalnej strefie ekonomicznej. Do końca 2017 roku nie można było łączyć tych dwóch ulg. Od 2018 roku z prawa do odliczenia z tytułu ulgi B+R mogą skorzystać także podatnicy działający w specjalnych strefach ekonomicznych, jednak tylko w zakresie kosztów kwalifikowanych, które nie są przez ten podmiot uwzględniane w kalkulacji dochodu zwolnionego z podatku z racji ulgi strefowej (Ministerstwo Finansów, 2018b; Ustawa, 1992, art. 18d).

Jak zmieniała się ulga zachęcająca podmioty do podejmowania działań o charakterze badawczo-rozwojowym, zaprezentowano w tabeli 1.

Tabela 1. Wysokość możliwych odliczeń od dochodu wynikających z prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej

Ulga technologiczna do końca 2015 r.	Ulga na działalność badawczo-rozwojową 2016	Ulga na działalność badawczo-rozwojową 2017	Ulga na działalność badawczo-rozwojową 2018	
			Podmioty nieposiadające statusu centrum badawczo-rozwojowego	Centra badawczo-rozwojowe
50% wydatków na nabycie nowej technologii (takiej, która nie była stosowana na świecie przez okres dłuższy niż 5 lat, co zostało potwierdzone przez niezależną jednostkę naukową)	30% – koszty wynagrodzeń i składek na ubezpieczenie społeczne; 20% – pozostałe koszty kwalifikowane mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw; 10% – pozostałe koszty kwalifikowane dużych przedsiębiorstw	50% – koszty wynagrodzeń i składek na ubezpieczenie społeczne; 50% – pozostałe koszty kwalifikowane mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw; 30% – pozostałe koszty kwalifikowane dużych przedsiębiorstw	100% kosztów kwalifikowanych	150% kosztów kwalifikowanych (z wyjątkiem kosztów patentów, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych poniesionych przez centra badawczo-rozwojowe będące dużymi przedsiębiorcami; dla tych podmiotów koszty te mogą być odliczone maksymalnie w 100%).

Źródło: opracowanie własne.

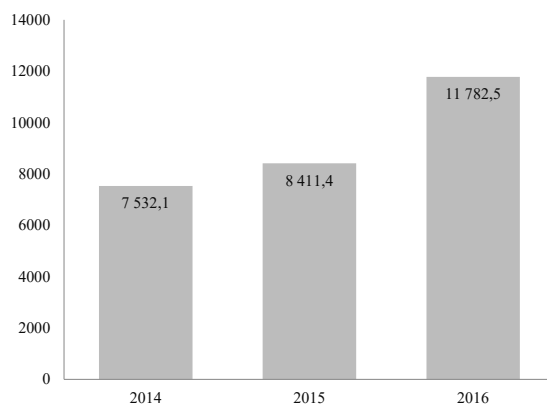
Analizując zmianę regulacji prawnych w zakresie ulgi podatkowej na działalność badawczo-rozwojową (co w sposób syntetyczny ukazano w tab. 1), nie sposób nie zauważyć coraz większych korzyści dla podatników wynikających z prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej. Ustawodawca, zwiększając kwoty podlegające odliczeniu od dochodu, zachęca w ten sposób do dokonywania działań w obszarze B+R, co ma wpłynąć na rozwój i zwiększenie innowacyjności polskich podmiotów gospodarczych.

3. Nakłady wewnętrzne na działalność badawczo-rozwojową w sektorze przedsiębiorstw

Nakłady wewnętrzne na działalność badawczo-rozwojową to poniesione w danym roku sprawozdawczym nakłady na prace badawczo-rozwojowe w danej jednostce niezależnie od źródła pochodzenia środków. Obejmują one wydatki bieżące i nakłady inwestycyjne, na przykład na środki trwałe przeznaczone do użytkowania

w celach działalności B+R (GUS, 2018b). Na rysunku 1 zaprezentowano, jak kształtowały się nakłady na działalność B+R w sektorze przedsiębiorstw w Polsce w latach 2014–2016.

Rysunek 1. Nakłady na działalność B+R w sektorze przedsiębiorstw w Polsce w latach 2014–2016 (mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

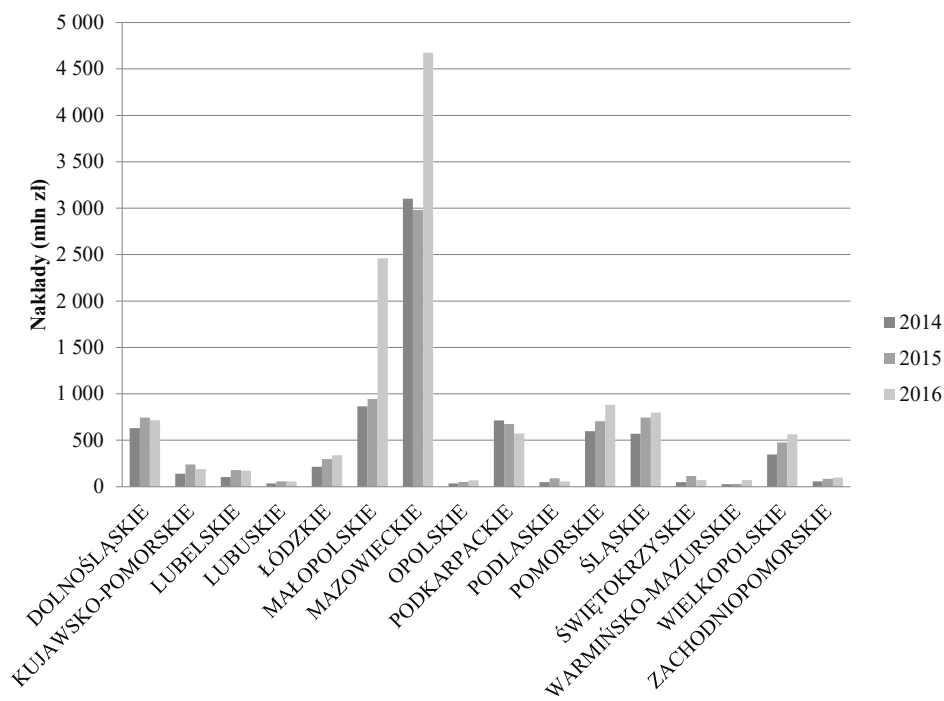
Na rysunku 1 wyraźnie widać, że kwota nakładów poniesionych na prace badawczo-rozwojowe rośnie z roku na rok. W 2015 roku w stosunku do 2014 roku był to wzrost o 11,67%, zaś w 2016 roku w stosunku do 2015 roku nastąpił wzrost o 40,07%. GUS nie opublikował jeszcze danych za 2017 rok, jednak biorąc pod uwagę rosnącą tendencję kwot nakładów na działalność B+R oraz większe kwoty możliwych odliczeń wynikających z przepisów podatkowych w 2017 roku, można przypuszczać, iż nakłady na działalność B+R poniesione w sektorze przedsiębiorstw w 2017 roku będą wyższe niż w 2016 roku.

Na rysunku 2 przedstawiono, jak kształtowały się nakłady na działalność badawczo-rozwojową w podziale na województwa w latach 2014–2016.

Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w sektorze przedsiębiorstw w latach 2014–2016 (zaprezentowane w podziale na województwa na rys. 2) były najwyższe w województwach: mazowieckim, małopolskim, pomorskim, dolnośląskim, podkarpackim, śląskim i wielkopolskim. Najmniej zaś na prace badawczo-rozwojowe przeznaczają przedsiębiorstwa z województw: lubuskiego, opolskiego, podlaskiego, świętokrzyskiego, warmińsko-mazurskiego i zachodniopomorskiego. W województwach mazowieckim i małopolskim odnotowano zdecydowany wzrost

nakładów na B+R po zmianie przepisów w 2016 roku, kiedy to zrezygnowano z ulgi na nowe technologie na rzecz ulgi na działalność badawczo-rozwojową.

Rysunek 2. Nakłady na działalność B+R w sektorze przedsiębiorstw w podziale na województwa w latach 2014–2016 (mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według informacji przekazanych przez Ministerstwo Finansów do „Gazety Prawnej” ulga na działalność badawczo-rozwojową za 2017 rok, z której skorzystali podatnicy, była 2,5-krotnie wyższa niż kwota odliczeń w 2016 roku. Jak wynika z założeń Ministerstwa Finansów, rekordowy pod względem odliczeń ma się okazać rok 2018, kiedy to kwota ulgi na działalność badawczo-rozwojową została podniesiona do 100%, a nawet 150% w przypadku podmiotów o statusie centrum badawczo-rozwojowego (Majkowska, 2018). W artykule opublikowanym w „Gazecie Prawnej” przedstawiono szacunki Ministerstwa Finansów, zgodnie z którymi spodziewane nakłady na działalność B+R w 2018 roku mogą wynieść nawet 5 mld zł.

Mimo tak obiecujących prognoz Ministerstwa Finansów przeprowadzone w ostatnim czasie badania przez Deloitte (*Cetral European Corporate R&D Report*

2018) oraz Ayming Polska (*Ulga B+R raport 2018. Krok milowy w rozwoju innowacyjności przedsiębiorstw*) wykazują, że ulga na działalność badawczo-rozwojową wciąż jest mało popularna i do tej pory skorzystało z niej niewiele przedsiębiorstw. Według raportu przygotowanego przez Deloitte tylko 11% badanych przedsiębiorstw Europy Środkowej korzysta z ulgi na działalność badawczo-rozwojową. Jeśli chodzi o polskie przedsiębiorstwa, to jak wykazano w raporcie Ayming Polska, tylko 9% badanych rozliczyło ulgę na działalność B+R. Ankietowani jako przyczyny niekorzystania z ulgi wskazali przede wszystkim niejasną interpretację przepisów podatkowych dotyczących ulgi oraz problemy z identyfikacją działalności badawczo-rozwojowej w swoich przedsiębiorstwach. Prognozy są jednak obiecujące. W raporcie Deloitte 67% przedsiębiorstw zadeklarowało, że w okresie najbliższych 3–5 lat zwiększą swoje nakłady na działalność badawczo-rozwojową, zaś w badaniu Ayming Polska 25% respondentów wykazało, że zamierza skorzystać z ulgi na działalność badawczo-rozwojową za 2018 rok.

Podsumowanie

Jak wykazała przeprowadzona analiza przepisów podatkowych oraz danych GUS, coraz większe preferencje podatkowe dla podmiotów prowadzących działania badawczo-rozwojowe przyczyniają się do zwiększania nakładów na badania i rozwój ponoszonych przez przedsiębiorstwa – zatem została potwierdzona hipoteza badawcza, sformułowana na początku niniejszego opracowania. Jak wynika z przytoczonych badań firm doradztwa podatkowego (Deloitte i Ayming Polska), wciąż stosunkowo niewielu przedsiębiorców skorzystało dotychczas z ulgi na działalność badawczo-rozwojową. W roku 2018, zdaniem badanych respondentów oraz prognoz Ministerstwa Finansów, liczba podmiotów ponoszących nakłady na działalność badawczo-rozwojową (a tym samym kwota tych nakładów) ma zdecydowanie wzrosnąć, a to głównie z powodu korzystnych zmian w przepisach podatkowych pozwalających, na wyższe niż do tej pory odliczenia od dochodu do opodatkowania. Z uwagi na szczególne uprzywilejowanie jednostek o statusie centrum badawczo-rozwojowego można przypuszczać, że coraz więcej podmiotów zdecyduje się na uzyskanie takiego statusu, co pozwoli na realne obniżenie zobowiązań z tytułu podatku dochodowego.

Literatura

- Acs, Z., Audretsch, D. (1990). *Innovation and Small Firms*. Cambridge: MIT Press.
- Akcali, B.Y., Sismanoglu, E. (2015). Innovation and the Effect of Research and Development (R&D) Expenditure on Growth in Some Developing and Developed Countries. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 195, 768–775.
- Ayming Polska (2018). *Ulga B+R raport 2018. Krok milowy w rozwoju innowacyjności przedsiębiorstw*. Pobrane z: <https://www.ayming.pl/nasze-obszary/dotacje-i-ulgi-b-r/dotacje-i-ulgi-b-r/raport-ayming-ulga-b-r-krok-milowy-w-rozwoju-innowacyjnosci-przedsiębiorstw> (24.08.2018).
- Crepsi, F., Pianta, M. (2008). Diversity in Innovation and Productivity in Europe. *Journal of Evolutionary Economics*, 18 (3), 529–545.
- Deloitte (2018). *Central European Corporate R&D Report 2018*. Pobrane z: <https://www2.deloitte.com/pl/pl/pages/zarzadzania-procesami-i-strategiczne/articles/innowacje/ce-corporate-research-development-report.html> (24.08.2018).
- Dodgson, M. (2018). *Technological Collaboration in Industry: Strategy, Policy and Internationalization in Innovation*. London: Routledge.
- Dolata, S. (2013). *Podstawy wiedzy o polskim systemie podatkowym*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Dorozik, L., Stanielewicz, J., Walczak, B. (2008). *System podatkowy Polski*. Szczecin: PTE.
- GUS (2018a). Pobrane z: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica> (25.08.2018).
- GUS (2018b). Pobrane z: https://stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/wroc/ASSETS_Dzialalnosc_badawcza_i_rozwojowa.pdf (23.08.2018).
- Każmierski, A. (red.) (2014). *Meritum Podatki 2014*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997. Dz.U. nr 78, poz. 483, z późn. zm.
- Majkowska, M. (2018). Ulga B+R powoli się rozpędza. Skorzystało z niej dwa razy więcej firm. *Dziennik Gazeta Prawna*, 17 lipca.
- Ministerstwo Finansów (2018a). Pobrane z: http://www.finanse.mf.gov.pl/cit/ulgi/-/asset_publisher/Id8O/content/dzialalnosc-badawczo-rozwojowa-w-2016-roku (23.08.2018).
- Ministerstwo Finansów (2018b). Pobrane z: https://www.finanse.mf.gov.pl/cit/ulgi/-/asset_publisher/Id8O/content/dzialalnosc-badawczo-rozwojowa-w-2018-r (23.08.2018).
- Ministerstwo Finansów (2018c). Pobrane z: https://www.finanse.mf.gov.pl/wszystkie-aktualnosci/-/asset_publisher/Id8O/content/ulga-podatkowa-na-dzialalnosc-badawczo-rozwojowa (23.08.2018).
- Stabryła, A., Małkus, T. (red.) (2014). *Strategie zarządzania organizacjami w społeczeństwie informacyjnym*. Kraków: Mfiles.pl.
- Ustawa z 26.07.1991 o podatku dochodowym od osób fizycznych. Dz.U. 2018, poz. 1509, z późn. zm.

Ustawa z 15.02.1992 o podatku dochodowym od osób prawnych. Dz.U. 2018, poz. 1036, z późn. zm.

Ustawa z 29.08.1997. Ordynacja podatkowa. Dz.U. 2018, poz. 800, z późn. zm.

Ustawa z 30.05.2008 o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej. Dz.U. 2018, poz. 141, z późn. zm.

Wolański, R. (2009). *System podatkowy w Polsce*. Warszawa: Wolters Kluwer.